

ზურაბ ცუცქერიძე

დიდი სახალხო ომი

ომების მეტი რა უნახავს კაცობრიობას: იყო ხანმოკლე და ხანგრძლივი, რაინდული და დაუნდობელი, სამართლიანი და უსამართლო, სეპარატისტული და სამოქალაქო ომები თავიანთი გმირებითა და ანტიგმირებით, მაგრამ ისეთი მასშტაბის დამანგრეველი და სისასტიკით გამორჩეული, როგორც მეორე მსოფლიო ომი იყო, ისტორიას არ ახსოვს. საომარ მოქმედებებში, პირდაპირ თუ ირიბად ჩათრეული აღმოჩნდა ევროპის ყველა ქვეყანა, აზიისა და ამერიკის ქვეყნების მნიშვნელოვანი ნაწილი.

უმიზეზოდ არაფერი ხდება ამ ცისქვეშეთში და, ცხადია, არც ომები. ომის დაწყების საბაბი შეიძლება ერთობ არასერიოზულიც იყოს (მაგალითად, ფეხბურთის მატჩის შედეგის გამო ორმა ლათინურამერიკულმა ქვეყანამ ომი რომ გამოუცხადა ერთმანეთს!), მაგრამ მის უკან სერიოზული მიზეზები იმალება. ასე იყო მეორე მსოფლიო ომის შემთხვევაშიც. ფაშისტური და მილიტარისტული რეჟიმების მოსვლას ევროპისა და აზიის ზოგ ქვეყანაში ერთობ სერიოზული ეკონომიკური და პოლიტიკური ფაქტორები განაპირობებდა. საკმარისია რემარკის „სამი მეგობარი“ წაიკითხო და თვალნათლივ დაინახავ, რა ეკონომიკურ და პოლიტიკურ სიდუხჭირეშია ჩავარდნილი პირველ მსოფლიო ომში დამარცხებული გერმანია, რომელსაც გამარჯვებული ანტანტის ქვეყნებმა, ფაქტობრივად, სახელმწიფოებრიობაც ღამის აუკრძალეს. აი, ამ დროს გაიმარჯვეს არჩევნებში ნაციონალ-სოციალისტებმა და გერმანიის კანცლერის პოსტზე პიტლერი აღზევდა.

პიტლერი უჭკუო კაცი არ იყო. მეტიც! იგი უდავოდ იყო ეროვნული ლიდერის თვისებების მატარებელი და ამიტომაც ზუსტად აუღო ალღო იმ განწყობას, რაც იმდროინდელ გერმანელებში იყო დამ-

კვიდრებული. წარმატებებსაც სწრაფად მიაღწია, განსაკუთრებით პრუსიული მილიტარისტული მისწრაფებების საყოველთაო გერმანულ თვისებად გადაქცევაში.

ახლა გვიკვირს, ისეთი რაციონალური ეთნოფსიქიკის მქონე ერმა, როგორც გერმანიაა, როგორ დაიჯერა საკუთარი რასობრივი უპირატესობა და თავისი ისტორიული მეზობლები როგორ მიიჩნია მეორეხარისხოვან ხალხებად. არადა დამშეულ და დაჩაგრულ ხალხს ადვილად მოახვევ თავს იმ იდეოლოგიას, რომელიც მას შიმშილისა და ჩაგვრისაგან გათავისუფლების იმედს მისცემს. სწორედ ასე იყო 30-იანი წლების დასაწყისის გერმანიაში.

ევროპის ლიდერი სახელმწიფოები, საფრანგეთი და ინგლისი, კარგად ხედავდნენ (არ შეიძლება, არ დაენახათ!), როგორ ღგებოდა ფეხზე მათ მიერ „გალახული“ გერმანია და როგორ ძლიერდებოდა მასში რევანშისტული სულისკვეთება. ჰიტლერი ხომ არც მაღავდა ამას! ამის მიუხედავად, ისინი ხელს კი არ უშლიდნენ მის მილიტიზირებულ კურსს, არამედ ყოველნაირად ახალისებდნენ მას, რადგან დარწმუნებულნი იყვნენ იმაში, რომ იგი აღმოსავლეთისაკენ მიმართავდა თავის ენერგიას, რადგან მისთვის „სასიცოცხლო სივრცე“ სწორედ იქით ეგულებოდათ. იქით კი...

აღმოსავლეთით სრულიად ახალი სამყარო იქმნებოდა საბჭოთა კავშირის სახით, რომლის მხოლოდ არსებობაც კი სასიკვდილო საფრთხეს უქმნიდა „დასავლურ სამყაროს“. ეს „საფრთხე“ დაკავშირებული იყო არა იარაღთან და ჯართან, არამედ მრწამსთან. დასავლური ანუ კაპიტალისტური სამყარო ეფუძნება იმ რწმენას, რომ გამარჯვებული და წარმატებულია ის, ვინც კონკურენციული ბრძოლიდან წაუგებლად გამოვა; კონკურენტული დაპირისპირება განსაზღვრავს — ვინ და რა არის სიცოცხლისუნარიანი, და ვის და რას უწერია გადაშენება. ბუნების კანონიც ხომ ეს არის: სუსტი მარცხდება, ძლიერი იმარჯვებს, ვინმეს სურს თუ არა ეს! მეორე სამყარო კი ეფუძნებოდა პრინციპს: გამარჯვებული უნდა დარჩეს და განვითარდეს ის, რაც საზოგადოების ყველა წევრისათვის არის სასარგებლო, რადგან საზოგადოების ყველა წევრი თანასწორი და თანაბარუფლებიანია იმ ღირებულებების მიმართ, რასაც კაცობრიობა თავისი არსებობის საფუძვლად მიიჩნევს.

ეს უკანასკნელი ერთობ მიმზიდველი და მომხიბვლელია რიგითი ადამიანების, მშრომელთათვის. ამიტომ, მსგავსი იდეოლოგია საფრთხეს უქმნის იმ საზოგადოებას, რომლის სათავეში ქონებრი-

ვი თუ წოდებრივი პრივილეგიების მქონენი არიან თავმოყრილნი. სწორედ ამიტომ, დასავლური კაპიტალი ყოველმხრივ უწყობდა ხელს გერმანიის მილიტარიზმს და ცდილობდა მისი მახვილი საბჭოთა კავშირისკენ მიემართა.

მეორე მსოფლიო ომის წინ ისეთი მდგომარეობა შეიქმნა ევროპაში, როგორც ერთ ქართულ ანდაზაშია: კაცი ბჭობდა, ღმერთი იცინოდაო. ინგლისისა და საფრანგეთის ხელშეწყობით გაცოცხლებულ-გათამამებულმა გერმანიამ პრეტენზიები ჯერ მათ წაუყენა და კარგადაც წაუთქა: ერთი მათგანი კიდევ დააჩოქა, მეორის დაჩოქებასაც აღარაფერი აკლდა. ისევ ქართული ანდაზით უნდა ავხსნა გერმანიის ასეთი „უმაღურობა“: ობოლო, ვის მოკლავო და ვინც გამზარდა იმასო. აი, ასე!

გერმანიამ ევროპა რომ ფეხქვეშ გაიგდო (ზოგი თავის ნებით დაუწვა, შიშით, რა თქმა უნდა!), ისე გადიდგულდა, რომ საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ გალაშქრება გასეირნებად ჩათვალა და მაშინდელი გერმანელებიც დაარწმუნა „ბლიც-კრიგის“ უეჭველ წარმატებაში.

ისტორიკოსები ხშირად გამოხატავენ გაკვირვებას იმის გამო, თუ როგორ მოუვიდათ გერმანელ სტრატეგებს ისეთი „იალლიში“, რომ დასავლეთში ჯერ კიდევ გაუნადგურებელი ინგლისი ჰყავდათ და აღმოსავლეთში უზარმაზარ ქვეყანას დაუწყეს ომი. სამხედრო-პოლიტიკური თვალსაზრისით თუ ეს „იალლიში“ გასაკვირია, ფსიქოლოგიურად იგი ადვილად აიხსნება: ჯერ ერთი, ჰიტლერმა და მისმა გარემოცვამ მართლა ირწმუნეს, რომ გერმანული რასა მართლაც რჩეული რასაა და იგი უკონკურენტო იყო იმდროინდელ მსოფლიოში; მეორე ფაქტორი გერმანელთა თავდაჯერებულობისა ის იყო, რომ რაიხს მთელი ევროპის ინდუსტრიული პოტენციალი ეპყრა ხელთ. მას კონკურენციას ვერ გაუწევდა ტექნიკურ-ეკონომიკურად ჩამორჩენილი ყოფილი რუსეთის იმპერია, რომელიც ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ გაჩაღებული სამოქალაქო ომიდან, რომელსაც ანტანტის აგრესიაც ზედ ერთვოდა, სულ ორი ათეული წლის წინ გამოვიდა (გამარჯვებული, რა თქმა უნდა!) და ინტენსიური სამეცნიერო-ტექნიკური განვითარების მიუხედავად, ჯერ კიდევ დიდად ჩამორჩებოდა დასავლეთს.

არანაკლებ მნიშვნელოვანი იყო ჰიტლერისთვის ისიც, რომ საბჭოთა კავშირის მსოფლიოს წამყვანი სახელმწიფოების დახმარებისა და გვერდში დგომის იმედი არ უნდა ჰქონოდა, სრული იდეოლოგი-

ური შეუთავსებლობა-შეუგუებლობის გამო.

ისე, რომ გერმანელთა (ჰიტლერელთა!) „იაღლიშს“ მყარი ეკონომიკურ-პოლიტიკური საფუძველი ჰქონდა.

ერთ უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს არ გაუწიეს ანგარიში გერმანელმა და, საერთოდ, დასავლელმა პოლიტიკოსებმა. როგორც ჩანს, მათ არასათანადოდ შეაფასეს პიროვნების როლი ისტორიაში. კერძოდ, მათ ბანალურ ამბად მიიჩნიეს ის, რომ მაშინდელ ტექნიკურ-ეკონომიკურად ჩამორჩენილი საბჭოთა კავშირის სათავეში იდგა იოსებ სტალინი.

ჰიტლერული გერმანია, მართალია, მუხანათურად, ომის გამოუცხადებლად დაესხა თავს საბჭოთა კავშირს, მაგრამ მხოლოდ სულელს შეუძლია იფიქროს, რომ ეს თავდასხმა სტალინისათვის მოულოდნელი იყო. სტალინმა კარგად იცოდა, რომ გერმანიასთან ომი გარდაუვალი იყო და არც მუხანათურ ანუ „მოულოდნელ“ თავდასხმას გამორიცხავდა, მაგრამ სხვათაგან განსხვავებით, მან ისიც კარგად იცოდა, რომ აბსოლუტურად მართალი უნდა ყოფილიყო მსოფლიოს თვალში, რადგან სიმართლეა სწორედ ის დიდი უპირატესობა, რაც, საბოლოოდ, იგებს ლოკალურ და გლობალურ ომებს. ამიტომ იყო, რომ მისმა რკინის ლოგიკამ და ნებისყოფამ იოტიოდენი შანსი არ მისცა არავის, პროვოკაციაზე წამოეგოთ საბჭოთა დიპლომატია თუ შეიარაღებული ძალები.

სტალინის სასულიერო განათლება ჰქონდა მიღებული და როგორც მასთან დაახლოებული ადამიანები აღნიშნავენ, იგი ჭეშმარიტი მართლმადიდებელი იყო და კარგად იცოდა, რომ „პირველითგან იყო სიტყვა...“ ამიტომ უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებდა სიტყვას, რომელიც ვერბალურად მიეწოდებოდა ხალხს, მუსიკით თუ ნახატით. სწორედ ამის გამო იყო, რომ ომისათვის ინტენსიური მზადებისას, საგანგებოდ ზრუნავდა როგორც წითელი არმიის საბრძოლო შეიარაღების, ისე ხალხის სულიერი სიმტკიცისათვის. დღეს უკვე უდავოდ არის მიჩნეული, რომ ალექსანდროვის სიმღერა „წმიდათა წმიდა ომი“ (“Священная война”) და თოიძის პლაკატი „დედა-სამშობლო გვეძახის“ (“Родина-Мат зовет”) ომამდე იყო მომზადებული სტალინის დავალებით, რა თქმა უნდა, და ომის დაწყებიდან მეორემესამე დღეს უკვე მთელი ხალხის საკუთრებად იქცა. დიდწილად, სწორედ ამ ორმა მხატვრულმა ქმნილებამ გერმანულ ფაშიზმთან საბჭოთა კავშირის ომი დიდ სახალხო ომად აქცია.

1941 წლის 22 ივნისს მეორე მსოფლიო ომი საბჭოთა კავშირი-

სათვის დიდ სამამულო ომად იქცა და მთელი კაცობრიობის ყურადღების ცენტრში მოსკოვის კრემლი მოექცა, რადგან იქ მუშაობდა ის კაცი, რომლის იმედად იყვნენ გერმანიასთან მეომარი ქვეყნები და მათი ლიდერები: ისინი, რომლებიც ლიბერალურად იყვნენ განწყობილნი საბჭოეთისადმი და ისინიც, რომლებიც სოციალიზმთან და სტალინთან შეურიგებლობით იყვნენ ცნობილნი. ამის მაგალითია დიდი ბრიტანეთის ცნობილი პრემიერ-მინისტრი უინსტონ ჩერჩილი, რომელსაც, ინგლისელ პუბლიცისტს იან გრეის თუ დაუუჯერებთ, 1941 წლის ივნისის ბოლოს უთქვამს, მშვიდად მხოლოდ მას შემდეგ მძინავს, როცა შევიტყვე საბჭოთა კავშირზე გერმანიის თავდასხმა, რაც ჰიტლერის უთუო დამარცხებას ნიშნავსო.

1941 წლის 22 ივნისს, გამთენიისას კბილებამდე შეიარაღებული ფაშისტური ურდოები თავს დაესხნენ საბჭოთა კავშირს და წითელი არმიის დროებითი წარუმატებლობები და უკან დახევა სრულიად ბუნებრივი და გამართლებული იყო. გერმანიის ვერმახტის შეიარაღებული ძალების უკან მთელი ევროპის ეკონომიკა იდგა განვითარებული ინდუსტრიითა და მძლავრი კაპიტალით. იმდროინდელი მოდერნიზებული რუსეთის იმპერია კი ჯერ კიდევ დიდად ჩამორჩებოდა ევროპას. 1931 წელს ი. სტალინი თავის ცნობილ სიტყვაში XVIII პარტკონფერენციაზე ამბობდა: ჩვენ 50 წლით ჩამოვრჩებით ევროპას და თუ ეს ჩამორჩენა ათ წელიწადში არ დავძლიეთ, გაგვანადგურებენო. აი, რას წერს ცნობილი ფრანგი მწერალი როჟე გარუდი, რომელიც საბჭოთა კავშირისადმი სიმპათიით არასოდეს გამოირჩეოდა: „მართალი გამოდგა სტალინი, როცა 1931 წელს ამბობდა, თუ ჩვენ წელიწადში მილიონ ტონა ფოლადის წარმოებას არ გადავაჭარბებთ, ათ წელსაც არ დაგვაცდიან, ისე მოგვიდებენ ბოლოსო. მას რომ ეკონომიკის განვითარების იმ საოცარი ტემპებისათვის არ მიეღწია, დღეს ოსვენციმის გაზის კამერებში ვიქნებოდით ამომხრჩვალნი. გარკვეულ ისტორიულ პირობებში ის უნდა აკეთო, რაც აუცილებელია, თუნდაც არაადამიანური გარჯა დაგჭირდეს. აი, ამგვარად ირჯებოდა საბჭოთა ქვეყნის იმდროინდელი წინამძღოლი და სხვებსაც აიძულებდა ასევე გარჯილიყვნენ. სწორედ ამან ათქმევინა აშშ-ს უდიდეს საავტომობილო მაგნატს ჰენრი ფორდს 1929 წელს ამერიკის სენატში გამოსვლისას: „კომუნისტებმა მიაღწიეს ეკონომიკის განვითარების ისეთ მასშტაბს, რომელიც ადამატიება ყოველივე იმას, რაც ისტორიამ იცის“.

საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე მიმდინარე ომი, ყველა განზო-

მიღების მიხედვით, ისეთი მასშტაბისა იყო, რომ მეორე მსოფლიო ომის სხვა მონაკვეთები პერიფერიებზე უმნიშვნელო კინკლაობად ჩანდა.

რუსული ანდაზა ასეთი: „Один на поле не войн“ (ბრძოლის ველზე მარტო კაცი, მეომარი არ არის!). დიდმა სამამულო ომმა ეს ანდაზა გააბათილა. რაც უნდა ამტკიცონ ისტორიკოსებმა და პოლიტოლოგებმა „საბჭოთა ხალხის“ უმაგალითო გმირობა, წითელი არმიის მეთაურების სტრატეგიული ნიჭიერება და სიმამაცე, იმ დიდ ომში „ძღვეაი საკვირველი“ სწორედ ერთი კაცის გენიაზე იყო დამოკიდებული. მარშალმა გიორგი ჟუკოვმა, მისი სიცოცხლის ბოლო წლებში როდესაც ჰკითხეს, რამ გადაწყვიტა ომის ბედო, უპასუხა: 1941 წლის 7 ნოემბრის პარადზე სტალინის გამოსვლამო. მართლაც!

ეს არ იყო ჩვეულებრივი ადღუმი, ძალის დემონსტრირება ან დათვალიერება. ეს იყო იმედისა და რწმენის სასწაულებრივი გამოცხადება, რისი ორგანიზებაც ჩვეულებრივ ადამიანურ ბუნებას არ შეუძლია...

1941 წლის შვიდი ნოემბრისათვის გერმანელ ფაშისტთა ჯარები მოსკოვის წითელი მოედნიდან 30-40 კილომეტრით იყვნენ დაშორებული. ვერმანტის გენერლები მოსკოვში საზეიმო შესვლისათვის ემზადებოდნენ და ჰიტლერს მოსკოვის კომენდანტი უკვე დანიშნული ჰყავდა. და როდესაც სტალინმა გენშტაბის ხელმძღვანელებს 7 ნოემბრის სამხედრო პარადის ორგანიზება უბრძანა, ერთ ხანს ისინი გაოგნებულნი შესცქეროდნენ უმაღლეს მთავარსარდალს. სტალინის ბრძანება, რა თქმა უნდა, შესრულდა და მავზოლეუმის ტრიბუნიდან სტალინმა მიმართა წითელ არმიას, საბჭოთა ხალხს და მთელ დაჩაგრულ კაცობრიობას. მიმართა არა როგორც ბელადმა, არამედ როგორც მათმა მეგობარმა, ქრისტესმეორემა მამამ და ძმამ: „დებო და ძმებო, თქვენ მოგმართავთ ჩემო მეგობრებო!“ ასე მიმართვა მხოლოდ ღვთის კაცს შეეძლო. მერე, როგორ დაასრულა ეს ისტორიული სიტყვა! ის კი არ უთქვამს, ჩვენ მრავალრიცხოვანი ჯარი, დიდი ტერიტორია და ამოუწურავი რესურსები გვაქვს და ამიტომ ვერ მოგვერევა მტერიო. არა! ჩვენი საქმე სამართლიანია და გამარჯვება ჩვენ დაგვრჩებაო, — უთხრა. სიმართლეს ვერაფერი მოერევაო, — ეს იყო მთავარი მის სიტყვაში.

ვიმეორებ: სტალინმა კარგად იცოდა სიტყვის ძალა, ისიც იცოდა, რომ „...სიტყვა იყო ღმერთი“. ამიტომ იყო, რომ 7 ნოემბრის პარადზე მისი წარმოთქმული სიტყვის შემდეგ მოსკოვის მისად-

გომებთან ფეხი ველარ მოაცვლევინეს წითელარმიელებს. „უკან-დასახევი აღარ გეაქვს, ჩვენს უკან მოსკოვია!“ ეს მხოლოდ მამაცი სერჟანტის კლოჩკოვისა და მისი 28 მეომრის რწმენა არ იყო, ის საყოველთაო სახალხო მრწამსად იქცა, რაც სალ კლდედ აღიმართა ფაშისტური ურდოების წინაშე.

ბოროტმოქმედი ზრუშჩოვის ლაქია ვაი-ისტორიკოსები და ნადირალა გენერლები ანტისტალინური ისტერიის პერიოდში გამოცემულ „ნაშრომებში“ ყბედობდნენ იმაზე, რომ სტალინი სამხედრო საქმეში ვერ ერკვეოდა და რუკის წაკითხვაც არ შეეძლო. მათგან განსხვავებით, აი, რას ამბობს დიდი ბრიტანეთის მაშინდელი გენშტაბის უფროსი ალან ბრუკი: „მე ძალიან ძალე მივედი იმ დასკვნამდე, რომ ამ კაცს აქვს სამხედრო სპეციალისტის აზროვნება და ისიც ყველაზე დიდი კალიბრისა“. ინგლისური გაზეთი „დეილი ექსპრესი“ იმ პერიოდში წერს: წითელი არმიის წარმატებებს შეიძლება უწოდო საოცრება, თანამედროვე საოცრება, სტალინი კი ამ საოცრების შემოქმედი იყო. აი, ასე და არა ისე, როგორც რადინსკი და პარკეტის გენერალი ვოლკოგონოვი ფიქრობენ.

პატიოსანი ადამიანები საბჭოთა კავშირში სიცოცხლის ფასადაც კი არ ერიდებოდნენ სიმართლის თქმას სტალინზე, ე. წ. „პიროვნების კულტის“ წინააღმდეგ ბრძოლის მძვინვარე პერიოდშიც კი. სწორედ ამ პერიოდშია დაწერილი ომგადახდილი ცნობილი რუსი პოეტის კონსტანტინე სიმონოვის ლექსი — „დადგით ბიუსტი სტალინის საფლავზე“:

«Он был велик. Его не оболгать,

Он был наш вождь и мы его любили —

Лежит плита... так сколько-ж можно ждать

Поставьте бюст на Сталинском могиле!»

ძალიანაც რომ უნდოდეს ვინმეს (უნდოდათ კიდევ!), სტალინის როლს ფაშისტისაგან კაცობრიობის ხსნაში ვერაუთნ დაამცრობს და გააბიაბრუებს. სწორედ მის ნებასა და გენიას ემორჩილებოდნენ ფაშისტების საწინააღმდეგო კოალიციის ბუმბერაზი ქვეყნების — აშშ-სა და დიდი ბრიტანეთის ხელმძღვანელები. ასე რომ არ ყოფილიყო, ისინი კი არ ჩამოვიდოდნენ მასთან მოსალაპარაკებლად, პირიქით იქნებოდა, და სრულიად ბუნებრივია ცნობილი რუსი პოეტის ა. ტვარდოვსკის პოეტური განცხადება:

„სხვა დროშიც, სწორედ არის წყლის ნაყვა

მთელ მსოფლიოში იმის მტკიცება,

თითქოს სტალინის სახელს არ დაჰყვა ფოლადისა და რვალის თვისება“.
(პოემიდან „შორეთს იქითა შორეთი“)

სტალინის სახელთან სამშობლო იყო გაიგივებული, ამიტომ მიწოდება — „სამშობლოსათვის, სტალინისათვის!“ საყოველთაო ლოზუნგად იქცა დიდ სამამულო ომში. ანტისტალინისტები იტყვიან, შიშისგან ყვიროდნენ ამ ლოზუნგსო. უეჭველ სიკვდილზე რომ მიდის კაცი, განა იმის სახელს დაიძახებს, რომლისაც ეშინია, თუ იმისას, ვისიც სწამს და იმედი აქვს? ეს რიტორიკული კითხვაა, რომლის პასუხი ყველა ნორმალურ კაცს აქვს.

”შიში შეიქმს სიყვარულსა“-ო, — რუსთველმა ბრძანა. ეს ოდითგან სადავო დებულება სწორედ სტალინთან დაკავშირებით გაცხადდა დიდი სამამულო ომის პერიოდში: სტალინი უყვარდათ! ყველას თუ არა, უდიდეს უმრავლესობას მაინც. სტალინის ეშინოდა ყველას! როგორ უთავსდება ერთმანეთს ეს ორი ცნება — შიში და სიყვარული? ძალიან ადვილად: ადამიანებს ეშინოდათ ძალისა, მაგრამ უყვართ ის ძალა, რომელიც ამკვიდრებს სიკეთეს, სძულთ ის, რომელიც ნერგავს ბოროტებას. ამიტომ არის, რომ ღმერთის კიდეც გვეშინია და კიდევაც გვიყვარს იგი.

დამთავრდა დიდი სახალხო ომი, საბჭოთა კავშირის დიდი სამამულო ომი: სამართლიანმა საქმემ გაიმარჯვა და ამ გამარჯვების შემოქმედი იოსებ სტალინი მთელი პატიოსანი კაცობრიობის სათაყვანებლად იქცა. 1945 წელს, გამარჯვების პარადზე სტალინის გამოჩენა ასე აღწერა საბჭოთა კავშირის გმირმა, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფესორმა, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატმა, გენერალ-მაიორმა მიხეილ დოკუჩაევმა: „რიგითი ჯარისკაცით დაწყებული და მარშლით დამთავრებული, ყველა დაძაბული იდგა წითელ მოედანზე და რაღაც გაუგონარი, ზებუნებრივის მოლოდინში გარინდულიყო. სმენაზე იდგა წითელი მოედანი, სუნთქვა შეეკრა ტრიბუნებზე ჩამწკრივებულ ნაირფერ მუნდირებში გამოწყობილ გენერლებსა და მარშლებს, ათასობით სტუმარს. საოცარი ღუმილი იყო ჩამოწოლილი და უცებ, მავზოლეუმის სიახლოვეს ჯერ კანტიკუნტი ტაში გაისმა, ხოლო შემდეგ მთელმა მოედანმა იგრიალა, კრემლის კედლები ზანზარებდა, ოვაცია მოედო მთელ მოსკოვს, მთელ ქვეყანას — ლენინის მავზოლეუმის ტრიბუნაზე ადიოდა საბჭოთა კავშირის შეიარაღებული ძალების მთავარსარდალი, საბჭოთა კავშირის მარშალი იოსებ ბესარიონის ძე სტალინი“.

ვაშინგტონის „ასოშიეტედ პრესის“ სააგენტოს მაშინდელი ხელმძღვანელი ჰენრი კასიდი თავის თაყვანისცემას სტალინისადმი ასე ლაკონიურად გამოხატავს: „ერთი სიტყვით, სტალინი ორი დღით მაღლა დგას ნაპოლეონზე“.

უკანასკნელ ათწლეულებში ბევრი დაიწერა მეორე მსოფლიო ომისა და, კერძოდ, სტალინის შესახებ პოსტსაბჭოთა სივრცეშიც და მის საზღვრებს გარეთაც. ბევრი რამ გაყალბდა, ბევრი ღირებულება გადაფასდა, ბევრგან ფაშიზმის რეანიმაცია მოხდა და კაცობრიობის წინააღმდეგ დანაშაულის ჩამდენნი გმირებად შერაცხეს, მაგრამ საბჭოთა ქვეყნის ისტორიული გამარჯვება კაცობრიობის მტრებსზე და ამ გამარჯვების შემოქმედის დამცირება ვერავინ და ვერაფერმა შეძლო, რადგან სიმართლე უძლეველია და როგორც 1941 წლის ნოემბერში იწინასწარმეტყველა სტალინმა, გამარჯვება დარჩება იმას, ვისი საქმეც სამართლიანია, რადგან ასეთია არა მხოლოდ ზეკაცის, არამედ უფლის განაჩენი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Ян Грей, «Сталин», М., 1995.
2. Алан Булок, «Сталин и Гитлер», М., 1994.
3. Михаил Докучаев, «История помнит», М., 1988.
4. Александр Василевский, «Дело всей жизни», М., 1988.
5. Владимир Карпов, «Генералиссимус», К., 2002.
6. Элион Рузвельт, «Его глазами», М., 1947.
7. Георгий Жуков, «Воспоминания и размышления», М., 1983.